

Προς :
ΡΑΕ
μέσω
info@raaey.gr

Αθήνα, 27 Νοεμβρίου 2023

Αρ. ΔΡΥΘ/ Ε.Κ. 193264/1452

Περίληψη: Δημόσια Διαβούλευση της ΡΑΑΕΥ επί του Δεκαετούς Προγράμματος Ανάπτυξης (ΔΠΑ) του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ), για τα έτη 2024-2033

Σχετικά: α. Η από 27.10.2023 Ανακοίνωση της ΡΑΑΕΥ

Αξιότιμοι κύριοι,

Αναφερόμενοι στην ως άνω διαβούλευση σύμφωνα με την α' σχετική ανακοίνωση της ΡΑΑΕΥ και προκειμένου να συνδράμουμε στο έργο της Αρχής σας, σας παραθέτουμε τις απόψεις της ΔΕΗ Α.Ε. και παρακαλούμε να ληφθεί μέριμνα για τα ακόλουθα θέματα.

Δεδομένου ότι στην ιστοσελίδα του διαχειριστή συνεχίζεται να διατίθεται μόνο η Μελέτη Επάρκειας Ισχύος για την περίοδο 2020-2030, έκδοσης Δεκεμβρίου 2019, αρχικά θα θέλαμε να επαναλάβουμε την εξ αντικειμένου αναγκαιότητα το υπό δημόσια διαβούλευση ΔΠΑ να συνοδεύεται από τη σχετική Μελέτη Επάρκειας του διαχειριστή καθώς και τις λοιπές μελέτες που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο σχεδιασμού των έργων ανάπτυξης του ΕΣΜΗΕ.

Στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης του ΑΔΜΗΕ (06.02.2022 - 14.03.2023) για το Προκαταρκτικό Σχέδιο του ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ της περιόδου 2024 - 2033, η εν λόγω αναγκαιότητα επισημάνθηκε από την ΔΕΗ Α.Ε. και επιβεβαιώθηκε από τον διαχειριστή, όπου δεσμεύτηκε να δημοσιεύσει τη Μελέτη Επάρκειας Ισχύος 2025-2035, βάσει της δημοσιοποίησης των απόψεων του επί των παρατηρήσεων των συμμετεχόντων στη διαβούλευση¹.

Σε απόλυτη συνάφεια και συνέχεια των παρατηρήσεων που υποβάλαμε στην εν λόγω δημόσια διαβούλευση του διαχειριστή, ακολούθως σας παραθέτουμε τις απόψεις μας σύμφωνα με τα ειδικότερα ερωτήματα που έθεσε η Αρχή σας αλλά και επί ειδικών θεμάτων, που κατά τη θεώρησή μας, είναι σημαντικά για την

---

¹ <https://www.admie.gr/systima/anaptyxi/dekaetes-programma-anaptyxis>

ασφαλή λειτουργία του συστήματος και απαιτούν άμεση διαχείριση και κρίνονται κρίσιμα για την επίτευξη των στόχων, όπως η ταχεία και η ομαλή ανάπτυξη και ενσωμάτωση των ΑΠΕ στο σύστημα, καθώς και ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των υποδομών τόσο του συστήματος όσο της αγοράς.

- Τα έργα διεθνών διασυνδέσεων και τα νέα προτεινόμενα έργα διασύνδεσης Ελλάδας-Ιταλίας και Ελλάδας-Αλβανίας

Οι διασυνδέσεις παίζουν αδιαμφισβήτητο ρόλο στην αποδοτική και ανταγωνιστική λειτουργία της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και επομένως θεωρούμε ότι κινούνται στη σωστή κατεύθυνση τα έργα του διαχειριστή για τη διασφάλιση της φυσικής διαθεσιμότητας και τη μεγιστοποίηση της δυναμικότητάς τους, η οποία θα πρέπει να προσφέρεται στους συμμετέχοντες σε όλα τα στάδια των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας.

Ειδικότερα, για τα έργα των δεύτερων διασυνδέσεων Ελλάδας-Ιταλίας και Ελλάδας-Αλβανίας, θεωρούμε ότι αποτελούν έργα άμεσης προτεραιότητας, δεδομένου ότι η σύγκλιση των τιμών μεταξύ των χωρών αυτών προϋποθέτει την ενίσχυση της μεταξύ τους ηλεκτρικής διασύνδεσης. Η άρση των περιορισμών στη δυναμικότητα των διασυνδέσεων αυτών θα επιτρέψει την ουσιαστική σύγκλιση τιμών με τις γειτονικές ζώνες προσφορών και θα ευνοήσει τη διάνοιξη των ενεργειακών διαδρόμων προς την Κεντρική Ευρώπη. Επιπλέον, η διασφάλιση και η επαύξηση της δυναμικότητας της διασύνδεσης της Ιταλίας κατέχει σημαίνον ρόλο λόγω της μεγάλης ρευστότητας της ιταλικής αγοράς.

Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να εξασφαλίζεται από τον διαχειριστή και να ελέγχεται από τη Ρυθμιστική Αρχή ότι υπάρχει μεγιστοποίηση της υπολογιζόμενης δυναμικότητας των διεθνών διασυνδέσεων και ότι η δυναμικότητα αυτή δεν περιορίζεται από άλλους λόγους εσωτερικής συμφόρησης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η περίπτωση της διασύνδεσης Ελλάδας-Βόρειας Μακεδονίας, η δυναμικότητα της οποίας είναι πολύ χαμηλή συγκριτικά με την πραγματική μεταφορική ικανότητα των γραμμών που διασυνδέουν τις δύο χώρες. Επομένως, ο διαχειριστής, σε συνεργασία με τους γειτονικούς διαχειριστές, πρέπει να μεριμνά η διαχείριση του συστήματος να γίνεται αποτελεσματικά, με στόχο τη μεγιστοποίηση της διαζωνικής δυναμικότητας.

- Τη δυνατότητα υλοποίησης του επενδυτικού προγράμματος της επόμενης δεκαετίας του ΑΔΜΗΕ

Θεωρούμε ότι ο διαχειριστής θα πρέπει να εστιάσει στην υλοποίηση των έργων που αφορούν αποκλειστικά στην κάλυψη των αναγκών που σχετίζονται με τη δραστηριότητα του φυσικού μονοπωλίου και τα οποία αποδεδειγμένα μεγιστοποιούν το κοινωνικό όφελος. Τα έργα αυτά δεν είναι απαραίτητα κατασκευαστικά, αλλά αφορούν τη βασική αρμοδιότητα του διαχειριστή ως λειτουργού του συστήματος και της αγοράς. Όλα τα συμπληρωματικά έργα που προτείνονται θα πρέπει να ακολουθούν κανόνες αγοράς και να υλοποιούνται από τους συμμετέχοντες στην αγορά, μέσω ανταγωνιστικών διαδικασιών και μόνο κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση απουσίας ενδιαφέροντος για έργα με σαφή και τεκμηριωμένη ωφέλεια, να υλοποιούνται από τον διαχειριστή.

- **Ειδικά θέματα**

Συμβατικές Μονάδες Παραγωγής (Παράρτημα Ι, τεύχος Παραρτημάτων)

Αναφορικά με τον Πίνακα 1 «Υφιστάμενες Θερμικές Μονάδες Παραγωγής Συνδεδεμένες στο Ηπειρωτικό Σύστημα (Ιούνιος 2023)», θεωρούμε σκόπιμο να δημοσιευτεί μελέτη και πρόταση του διαχειριστή αναφορικά με το πρόγραμμα απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, στο πλαίσιο της απολιγνιτοποίησης και της ενεργειακής μετάβασης της χώρας, η οποία σε κάθε περίπτωση πρέπει να συνάδει με τις προβλέψεις του ρυθμιστικού πλαισίου (Εθνικός Κλιματικός Νόμος, ΕΣΕΚ). Δεδομένης της αναθεώρησης του ΕΣΕΚ που βρίσκεται υπό εξέλιξη, θεωρούμε επιβεβλημένη τη δυναμική διαμόρφωση και συνέπεια σύγκλισης όλων των σχετικών μελετών και προτάσεων από τους αρμόδιους φορείς, μεταξύ των οποίων και ο διαχειριστής του συστήματος.

Ειδικότερα, στον Πίνακα 1 πρέπει να γίνει διόρθωση της υποσημείωσης που αφορά τη Μονάδα Μεγαλόπολη ΙΙΙ του ΑΗΣ Μεγαλόπολη Α', αφού με την Απόφαση του Κλάδου Ενέργειας της ΡΑΑΕΥ υπ' αριθμ Ε-42/2023 (08.06.2023), όπως αναρτήθηκε στο Πρόγραμμα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» (ΑΔΑ: 96ΕΝΙΔΞ-ΒΙΨ), έχει εγκριθεί η ανάκληση της Άδειας Παραγωγής της Μονάδας και η Μονάδα έχει αποσυρθεί οριστικά.

Έργα ενίσχυσης και έργα επέκτασης του Συστήματος για τη σύνδεση Χρηστών

Στην ενότητα 1.2 «Νομοθετικό και Ρυθμιστικό Πλαίσιο» του Κύριου τεύχους αναφέρεται ότι το κόστος των έργων επέκτασης του Συστήματος για τη σύνδεση παραγωγών και καταναλωτών επιβαρύνουν τον Χρήστη.

Θεωρούμε ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και να ενσωματωθούν στην ενότητα 1.2 «Νομοθετικό και Ρυθμιστικό Πλαίσιο» του Κύριου τεύχους οι προβλέψεις των διατάξεων του άρθρου 98 «*Επιμερισμός κόστους σύνδεσης έργων επέκτασης ή ενίσχυσης του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας και του Ελληνικού Δικτύου Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας μεταξύ του διαχειριστή του και των παραγωγών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Συμπαράγωγής Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης*» του Ν. 4951/2022 (ΦΕΚ Α' 129/04.07.2022), ως ισχύει. Ειδικότερα, στις παραγράφους 1, 6 και 7 του άρθρου ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι το κόστος κατασκευής των έργων επέκτασης ή ενίσχυσης του ΕΣΜΗΕ για τη διασφάλιση της δυνατότητας μελλοντικής διείσδυσης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς παραγωγής ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ που παραμένουν στην κυριότητα του ΑΔΜΗΕ επιβαρύνει αρχικώς τον ΑΔΜΗΕ, εντάσσεται στη ρυθμιζόμενη περιουσιακή του βάση και ανακτάται πλήρως μέσω των Χρεώσεων Χρήσης Συστήματος (ΧΧΣ), ενώ οι Παραγωγοί ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ που εκμεταλλεύονται τα ως άνω έργα επέκτασης του ΕΣΜΗΕ επιβαρύνονται με ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) του κόστους κατασκευής των έργων αυτών.

Διαχείριση αιχμής φορτίου στον Σχεδιασμό Ανάπτυξης Συστήματος

Αναφορικά με την εξέταση του διαχειριστή για τα θέματα διατήρησης του επιπέδου των τάσεων εντός των ορίων τα οποία καθορίζει ο Κώδικας Διαχείρισης ΕΣΜΗΕ κατά τις ώρες ελαχίστων τιμών φορτίου του Συστήματος,

θεωρούμε ότι στην ενότητα 3.1.3 «Αιχμή φορτίου» στις διατάξεις επαγωγικής αντιστάθμισης, πέραν της αναφοράς των πηνίων, θα πρέπει να προστεθούν οι σύγχρονοι πυκνωτές και αναφορά στις άλλες διαθέσιμες ώριμες τεχνολογίες.

Αναβάθμιση ευστάθειας και ελέγχου συστήματος μεταφοράς

Αρχικά θα θέλαμε να επαναλάβουμε τη διαφωνία μας με την άποψη του διαχειριστή περί μη τοπικού χαρακτήρα ζητημάτων υψηλών τάσεων, καθώς η μέχρι σήμερα λειτουργία της αγοράς εξισορρόπησης έχει αποδείξει ότι το πρόβλημα υψηλών τάσεων εμφανίζεται ιδιαίτερα στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας.

Απόδειξη αποτελεί ότι πολλές φορές στο πρόσφατο παρελθόν απαιτήθηκε για την στήριξη της τάσης στις περιοχές αυτές η ένταξη μονάδων που δεν ήταν προγραμματισμένες να λειτουργούν, βάσει της οικονομικής επίλυσης των αγορών ενέργειας, και ο διαχειριστής τις ένταξε με περιορισμό στο Σύστημα κατά την κατάρτιση προγράμματος κατανομής στην αγορά εξισορρόπησης (Διαδικασία Ενοποιημένου Προγραμματισμού). Επιπρόσθετα, τοπικά ζητήματα τάσης έχουν ανακύψει και σε ΜΔΝ (ενδεικτικά, Ρόδος) και σε μερικώς διασυνδεδεμένα νησιά (ενδεικτικά, Κρήτη).

Στο πλαίσιο επίλυσης του προβλήματος, και επιπρόσθετα στην εύλογη πρόβλεψη του διαχειριστή για εγκατάσταση στατών συστημάτων αντιστάθμισης άεργου ισχύος, θεωρούμε απαραίτητη, όπως έχουμε ήδη προτείνει στον διαχειριστή, τη διερεύνηση και εγκατάσταση σύγχρονων πυκνωτών.

Η ενσωμάτωση σύγχρονων πυκνωτών αποτελεί διεθνώς αποδεκτή και διαδεδομένη τεχνολογία και χαίρει ευρείας εφαρμογής για την αντιμετώπιση παρόμοιων προβλημάτων, όπως έχουν ανακύψει βάσει των νέων χαρακτηριστικών λειτουργίας των Δικτύων, με τους διαχειριστές να απευθύνονται στην αγορά για την εξασφάλιση και παροχή των σχετικών υπηρεσιών, με μετατροπή υφιστάμενων υποδομών, λόγω και του χαμηλότερου κόστους επένδυσης αλλά και του βραχύτερου χρόνου υλοποίησης και ένταξης τους στο Σύστημα, συγκριτικά με την εγκατάσταση νέων υποδομών από τους διαχειριστές.

Βάσει των παραπάνω, και έχοντας ήδη εκκινήσει από τη Ρυθμιστική Αρχή η χορήγηση αδειών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (τεχνολογία σύγχρονης συμπύκνωσης), προτείνουμε ο διαχειριστής και η Ρυθμιστική Αρχή να προχωρήσουν, σε συνεργασία και συνέργεια με τους Συμμετέχοντες και στο πλαίσιο αξιοποίησης υφιστάμενων υποδομών και με κριτήρια οικονομικότητας, στις απαραίτητες ενέργειες για τη βέλτιστη και ταχύτερη υλοποίηση της παροχής πρόσθετων επικουρικών υπηρεσιών αντιστάθμισης άεργου ισχύος και ρύθμισης τάση καθώς και την ένταξη της υπηρεσίας αυτής στην υφιστάμενη αγορά σε βάθος χρόνου, όπως ορίζεται στο άρθρο 40 της Οδηγίας (ΕΕ) 944/2019, η οποία ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με τον Ν. 4986/2022 (ΦΕΚ Α' 204/28.10.2022).

Παροχή εφεδρείας έκτακτων αναγκών σε πλήρως διασυνδεδεμένα νησιά

Η αναγκαιότητα διατήρησης της τοπικής παραγωγής σε εφεδρεία έκτακτων αναγκών στα πρόσφατα διασυνδεδεμένα νησιά αναγνωρίζεται στο εγκεκριμένο ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ περιόδου 2022-2031 (Απόφαση ΡΑΕ 287/2022, ΦΕΚ Β' 4789/12.09.2022), και επίσης προτείνεται ακόμη και έπειτα από την κατασκευή όλων των φάσεων (Α-Δ Φάσεις) του έργου της διασύνδεσης των νησιών στις Κυκλάδες, στο πλαίσιο διασύνδεσης νησιών των Δωδεκανήσων και νησιών του Βορείου Αιγαίου, καθώς και για την Κρήτη, τόσο για την περίοδο μεταξύ της Α' φάσης (διασύνδεση Κρήτης - Πελοποννήσου) και μέχρι την ολοκλήρωση της Β' φάσης (διασύνδεση Αττικής - Κρήτης), όσο και στην περίοδο μετά την ολοκλήρωση και της Β' φάσης της διασύνδεσης.

- **Κυκλάδες**

Σημειώνεται ότι από την ολοκλήρωση της Α' Φάσης της διασύνδεσης νησιών των Κυκλάδων έχουν ήδη τεθεί οι μονάδες των ΑΣΠ σε εφεδρεία εκτάκτων αναγκών και έχουν κληθεί να λειτουργήσουν έως σήμερα χωρίς να έχουν αποζημιωθεί για την παρεχόμενη αυτή υπηρεσία που εξασφάλισε τον ενεργειακό εφοδιασμό των νησιών αυτών. Με τον Νόμο 4951/2022 θεσπίστηκε το καθεστώς παροχής της Εφεδρείας Δυναμικού Έκτακτων Αναγκών στα νησιά που διασυνδέονται με το ΕΣΜΗΕ και δεν αποτελούν πλέον ΜΔΝ. Παρ' όλα αυτά, εκκρεμεί και αποτελεί ζήτημα κρίσιμης σημασίας η ολοκλήρωση του ρυθμιστικού πλαισίου, κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του άρθρου 120 του Ν. 4951/2022, βάσει του οποίου θα οριοθετηθούν κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, οι αρμοδιότητες, οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις παροχής εφεδρείας εκτάκτων αναγκών, να προβλεφθεί η κάλυψη του πλήρους κόστους των θερμικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και να ολοκληρωθεί η διαμόρφωση και η σύναψη σχετικών συμβάσεων με τον διαχειριστή για τα νησιά που διασυνδέονται ή που έχουν ήδη διασυνδεθεί. Επιπρόσθετα, απαιτούνται νομοθετικές ρυθμίσεις για το ειδικό καθεστώς λειτουργίας των μονάδων αυτών όσον αφορά τις διαδικασίες, τις προϋποθέσεις και τις απαιτήσεις για την έκδοση των αδειών λειτουργίας και των Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ).

Επιπλέον, στο Παράρτημα V του Τεύχους Παραρτημάτων αναφέρεται ότι στους ΑΣΠ/ΤΣΠ που προτείνεται η παύση λειτουργίας τους, θα πρέπει να διατηρηθεί ή και να αναπτυχθεί από τον Παραγωγό κατάλληλη υποδομή (εξοπλισμός ΜΤ, απαιτούμενες δεξαμενές κ.ά.) και να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε να υπάρχει η δυνατότητα σύνδεσης φορητών μονάδων παραγωγής για την αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων σε αντιστοιχία με τα προβλεπόμενα στο Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών στα ΜΔΝ (ΣΑΕΚ). Αναφορικά με την προτεινόμενη ως άνω υποχρέωση του Παραγωγού, επισημαίνουμε ότι δεν ορίζεται ρυθμιστικά και θεωρούμε ότι θα πρέπει να οριστεί το σχετικό ρυθμιστικό πλαίσιο και το καθεστώς αδειοδότησης, λειτουργίας αλλά και αποζημίωσης του παραγωγού για την παροχή της προτεινόμενης υπηρεσίας.

Σχετικά με την ανάγκη διατήρησης συμβατικού παραγωγικού δυναμικού επί των Κυκλάδων μετά την ολοκλήρωση της Δ' φάσης Διασύνδεσης, θεωρούμε ότι θα ήταν σκόπιμο να δοθεί ένα σαφές χρονοδιάγραμμα σχετικά με τους σταθμούς που αναφέρεται η σταδιακή αποξήλωσή τους, με βάση και τις διασυνδέσεις ΜΤ.

Ειδικότερα, στο Παράρτημα V προτείνεται από τον ΑΔΜΗΕ η διατήρηση σε λειτουργία των ΤΣΠ Σίφνου, Κύθνου, Ανάφης, Αστυπάλαιας, Δονούσας και Αμοργού μέχρι την ολοκλήρωση των διασυνδέσεων των αντίστοιχων νησιών με υποβρύχια καλώδια Μέσης Τάσης με νησιά που διασυνδέονται στο επίπεδο της υψηλής τάσης (Σέριφος, Θήρα, Νάξος). Στην πρόταση αυτή δεν περιλαμβάνεται πρόταση του ΑΔΜΗΕ για το καθεστώς των εν λόγω ΤΣΠ μετά την ολοκλήρωση των διασυνδέσεων (σε αντιδιαστολή με τους ΑΣΠ και τον ΤΣΠ Σερίφου, για τους οποίους αναφέρεται συγκεκριμένα το προτεινόμενο μελλοντικό καθεστώς τους) και θεωρούμε απαραίτητο να αποσαφηνιστεί με την προσθήκη σχετικής πρόβλεψης.

- **Κρήτη**

Ειδικά για την Κρήτη, αναφέρεται ότι απαιτείται εφεδρεία συμβατικής ισχύος από 200 έως 400 MW για την κάλυψη εκτάκτων καταστάσεων, χωρίς όμως να γίνεται σαφής αναφορά σε συγκεκριμένες μονάδες που είναι εγκατεστημένες στους τρεις ΑΗΣ της Κρήτης. Για τον λόγο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη τον σύντομο εκτιμώμενο χρόνο ολοκλήρωσης, εντός του έτους 2024, του έργου της Β' Φάσης της διασύνδεσης Κρήτης (Κρήτη-Αττική), θεωρούμε κρίσιμο να γίνει πληρέστερη πρόταση από τον διαχειριστή αναφορικά με το ποιες μονάδες θα συμβάλουν στη διατήρηση εφεδρείας και επιπρόσθετα, να αποσαφηνιστεί στο σχετικό Παράρτημα IV του ΔΠΑ η αναφορά ρυθμιστικής απόφασης βάσει της οποίας θα καθοριστεί το επιθυμητό επίπεδο ασφαλείας, και κάλυψης φορτίου σε περιπτώσεις μερικής απώλειας των διασυνδέσεων, μετά την ολοκλήρωση της Β' Φάσης διασύνδεσης της Κρήτης.

Συστήματα Αποθήκευσης

Στην ενότητα 2.8 του Κύριου Τεύχους θεωρούμε ότι η περιοριστική αναφορά σε ένταξη συγκεκριμένων τεχνολογιών αποθήκευσης (αντλησιοταμίευση και συσσωρευτές) για τον σχεδιασμό της Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής Ανάπτυξης του Συστήματος δεν υπηρετεί την οφειλόμενη ουδετερότητα σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση των τεχνολογιών αποθήκευσης, όπως προβλέπεται από το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και από τον σχετικό Νόμο 4951/2022. Ως εκ τούτου, να αποσαφηνιστεί ότι αποτελεί ενδεικτική αναφορά και προτείνουμε να συμπληρωθεί με αναφορά και σε άλλες διαθέσιμες ώριμες τεχνολογίες.

Πιλοτικά έργα αποθήκευσης

Αναφορικά με τα δύο νέα έργα Πιλοτικών Σταθμών Αποθήκευσης, εντός της ομάδας έργων 22.1, στον Υ/Σ Θήβας (20MW/1h) και στον Υ/Σ Νάξου (7-10MW/4h), στην Απόφαση ΡΑΕ 287/2022, με την οποία εγκρίθηκε το ΔΠΑ 2022-2031, αναφέρεται ρητά ότι θα αξιολογηθούν σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο, κατόπιν εναρμόνισης του ελληνικού πλαισίου με τα οριζόμενα στο άρθρο 54 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 944/2019 και λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον της αγοράς όπως αποτυπώνεται με την αδειοδότηση αποθηκευτικών σταθμών καθώς και την πορεία υλοποίησης αυτών.

Επιπρόσθετα και σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 109Α του Ν. 4001/2011, όπως προστέθηκε με το άρθρο 64 του Ν. 4951/2022 προς

εναρμόνιση με τα οριζόμενα στο Άρθρο 54 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, ορίζεται ότι ο ΑΔΜΗΕ δε δύναται να έχει στην ιδιοκτησία του, να αναπτύσσει, να διαχειρίζεται ή να λειτουργεί εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας, παρά μόνον εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες συνθήκες.

ο είτε ληφθεί σχετική απόφαση από τη ΡΑΕ, και μόνο εφόσον αυτές αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου,

ο είτε σωρευτικά: (α) τρίτα μέρη, κατόπιν ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών, δεν έχουν αποκτήσει σχετικό δικαίωμα ή δεν μπορούν να παράσχουν τις σχετικές υπηρεσίες αποθήκευσης με εύλογο κόστος και εγκαίρως, (β) η ΡΑΕ κρίνει ότι οι εν λόγω εγκαταστάσεις ή επικουρικές υπηρεσίες, μη σχετικές με τη συχνότητα, είναι απαραίτητες, προκειμένου ο ΑΔΜΗΕ να τηρεί τις υποχρεώσεις που υπέχει, και ότι οι εγκαταστάσεις αυτές δε χρησιμοποιούνται για την αγορά ή πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στις αγορές, και (γ) η ΡΑΕ αξιολογήσει την αναγκαιότητα αυτής της εξαίρεσης, εξετάσει εκ των προτέρων την εφαρμοσιμότητα της ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών, συμπεριλαμβανομένων των όρων και προϋποθέσεων αυτής και παράσχει την έγκρισή της.

Από το ΔΠΑ 2023-2032 απουσιάζει η περιγραφή των δύο αυτών έργων, θεωρώντας ότι παραμένει σε ισχύ η περιγραφή τους, οι σκοποί που επιτελούν και ο τρόπος λειτουργίας τους ως αποτυπώθηκαν στο ΔΠΑ 2022-2031 (υποκεφάλαιο 1.5.4 του Κύριου Τεύχους), οπότε για την πρώτη συνθήκη πιθανής χορήγησης εξαίρεσης από τη ΡΑΕ, θα πρέπει να τεκμαίρεται ότι τα υπόψη έργα θα αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία του δικτύου. Κατά τον ορισμό των εν λόγω στοιχείων της παραγράφου 51 του Άρθρου 2 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, αυτά θα «χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνον για τον σκοπό της διασφάλισης της ασφαλούς και αξιόπιστης λειτουργίας του συστήματος μεταφοράς ή διανομής και όχι για εξισορρόπηση ή διαχείριση συμφόρησης». Εξάλλου, σύμφωνα και με την αιτιολογική σκέψη (63) της ως άνω Οδηγίας, «τα πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου μπορούν να περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας, όπως πυκνωτές ή σφονδύλους, οι οποίες παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες για την ασφάλεια και την αξιοπιστία του δικτύου, και συμβάλουν ώστε να καθίσταται δυνατός ο συγχρονισμός διαφορετικών μερών του συστήματος».

Ωστόσο, η περιγραφή των προτεινόμενων από τον ΑΔΜΗΕ έργων δεν τεκμαίρει τον σχετικό χαρακτηρισμό. Συγκεκριμένα:

Για το προτεινόμενο έργο εγκατάστασης συσσωρευτών στη Θήβα, βασικός σκοπός που εξυπηρετείται είναι η διαχείριση συμφόρησης και η περαιτέρω διείσδυση ΑΠΕ (υποκεφάλαιο 1.5.4.1), υπηρεσίες οι οποίες, σύμφωνα και με την ανωτέρω επεξήγηση, ρητά εξαιρούνται από τον ορισμό των πλήρως ενσωματωμένων στοιχείων.

Για το προτεινόμενο έργο συσσωρευτών στη Νάξο, πρωταρχικός και μόνος σκοπός που διατυπώνεται είναι η υποκατάσταση των θερμικών μονάδων για την παροχή ψυχρής εφεδρείας (υποκεφάλαιο 1.5.4.2), υπηρεσία που δεν εμπεριέχεται στην έννοια της αποκλειστικής χρήσης των πλήρως ενσωματωμένων στοιχείων δικτύου για την ασφαλή και αξιόπιστη λειτουργία του συστήματος μεταφοράς.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη περίπτωση πιθανής χορήγησης εξαιρέσης θα πρέπει, μεταξύ άλλων σωρευτικών προϋποθέσεων, να έχει προηγηθεί ανοιχτή ανταγωνιστική διαδικασία υποβολής προσφορών, κατά την οποία τρίτα μέρη δεν έχουν αποκτήσει το δικαίωμα ιδιοκτησίας, ανάπτυξης, διαχείρισης ή λειτουργίας εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας ή δεν μπορούν να παράσχουν τις σχετικές υπηρεσίες αποθήκευσης ενέργειας με εύλογο κόστος και εγκαίρως. Δεδομένου ότι τέτοια ανταγωνιστική διαδικασία ουδέποτε έλαβε χώρα, και υφίσταται μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον της αγοράς, δεν τεκμαίρεται χορήγηση σχετικής εξαιρέσης η οποία κατά τα άνωθεν δεν αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου.

Πλέον των ανωτέρω, υπογραμμίζουμε ότι ο χαρακτηρισμός από τον διαχειριστή των ως άνω έργων ως πιλοτικών, δεν περιλαμβάνεται ρυθμιστικά στα κριτήρια βάσει των οποίων δύναται να εξεταστεί εξαιρέση περί κυριότητάς τους από τον ΑΔΜΗΕ. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το Παράρτημα VIII του Τεύχους Παραρτημάτων του ΔΠΑ 2023-2032, και στο πλαίσιο του ερευνητικού έργου FLEXITRANSTORE, ο ΑΔΜΗΕ ήδη υλοποιεί πιλοτικό σύστημα αποθήκευσης σε Υ/Σ με αιολικό πάρκο (Υ/Σ Αισύμης), προκειμένου να αξιολογήσει τις δυνατότητές του σχετικά με την παροχή άεργου ισχύος για έλεγχο τάσης, την απόσβεση ταλαντώσεων που μπορεί να εμφανιστούν στο σύστημα μεταφοράς και την αναβάθμιση της μεταφορικής ικανότητας του συστήματος. Μετά τις όποιες δοκιμές, θα επέλθει πλήρης απεγκατάσταση του εν λόγω έργου.

Ως εκ τούτου, η επίκληση σε ανάλογα πιλοτικά έργα διαχειριστών άλλων χωρών στο εδάφιο «Πιλοτικά έργα στην κατεύθυνση αυτή...χωρίς συνολική μεταβολή ροής ενέργειας στο σύστημα» της παραγράφου με τίτλο «Αναβάθμιση μεταφορικής ικανότητας Συστήματος Μεταφοράς» της ενότητας 2.6 δεν εξυπηρετεί σκοπό εξαιρέσης και επομένως προτείνουμε να απαλειφθεί.

Επακόλουθα, προτείνουμε η ακόλουθη παράγραφος της ενότητας 2.6 να επαναδιατυπωθεί ως ακολούθως, ώστε να μην περιλαμβάνει ρητή αναφορά στα πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου, αφού τα οφέλη των αποθηκευτικών σταθμών αφορούν και στα μη ενσωματωμένα στοιχεία.

«Η εγκατάσταση αποθηκευτικών σταθμών ως πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία του συστήματος μεταφοράς μπορεί να έχει πολλαπλά και ταυτόχρονα οφέλη τόσο όσον αφορά την ανάπτυξη, τον έλεγχο και την ευελιξία του ΕΣΜΗΕ όσο και για τις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας.»

Εξάλλου οι θέσεις του ENTSO-E, στις οποίες γίνεται αναφορά στην ίδια παράγραφο, διατυπώθηκαν πριν την ανάπτυξη του ρυθμιστικού πλαισίου περί κυριότητας σταθμών αποθήκευσης από τους διαχειριστές (Οδηγία (ΕΕ) 2019/944). Η δε θέση που διατυπώνεται στην Παράγραφο "Storage enabling efficient grid development" της σχετικής δημοσίευσης του ENTSO-E (κατά την υποσημείωση 27 του Κύριου Τεύχους) αναφέρεται ρητά στη διαχείριση συμφόρησης στις γραμμές μεταφοράς μέσω εγκατάστασης ζευγών σταθμών αποθήκευσης με αντίθετη λειτουργία. Αυτή η θέση, που έχει πλήρως ενστερνιστεί ο ΑΔΜΗΕ στην προτελευταία παράγραφο του ίδιου υποκεφαλαίου («Αναβάθμιση μεταφορικής ικανότητας Συστήματος Μεταφοράς»), ρητά και κατά τα αναπτυσσόμενα στην παρατήρηση 4 ως άνωθεν, δε δύναται να αναφέρεται σε πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου, τα οποία εξ ορισμού δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται για διαχείριση συμφόρησης.

Με την υλοποίηση πιλοτικών έργων συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας με συσσωρευτές, θεωρούμε ότι οι διαχειριστές συστήματος δε θα πρέπει να έχουν στην ιδιοκτησία τους, να αναπτύσσουν, να διαχειρίζονται ή να εκμεταλλεύονται εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας. Παρότι στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ γίνεται προσπάθεια οι προτεινόμενες εγκαταστάσεις να παρουσιαστούν ως πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου προκειμένου να εξαιρεθούν από το υφιστάμενο δεσμευτικό ευρωπαϊκό πλαίσιο, θεωρούμε ότι οι προτεινόμενες εφαρμογές είναι α) στην περίπτωση του πιλοτικού σταθμού συσσωρευτών στη Στερεά Ελλάδα συμπληρωματικές και αποτελούν πολύ μικρό μέρος των υπηρεσιών που μπορούν να προσφέρουν συσσωρευτές, προκειμένου να τεκμηριώνεται η ανάθεση υλοποίησής τους στον διαχειριστή, β) στην περίπτωση του πιλοτικού σταθμού συσσωρευτών στη Νάξο αποτελούν υπηρεσίες παροχής ενέργειας και εφεδρείας σχετιζόμενης με τη συχνότητα, επομένως δεν αιτιολογείται η ανάπτυξή τους από διαχειριστές Συστημάτων ή Δικτύων.

Η αποθήκευση ενέργειας δεν αποτελεί ρυθμιζόμενη δραστηριότητα και στον σχεδιασμό της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας οι υπηρεσίες αποθήκευσης ενέργειας θα πρέπει να βασίζονται στην αγορά και να είναι ανταγωνιστικές.

Υπό αυτό το πρίσμα των ανωτέρω, να εξεταστεί η έγκριση υλοποίησης των σχετικών πιλοτικών προγραμμάτων που προτείνει ο διαχειριστής.

Έργα εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης υποδομών υποστήριξης και συστημάτων εποπτείας και αγοράς

Αναφορικά με την ένταξη της ελληνικής αγοράς εξισορρόπησης στις πανευρωπαϊκές πλατφόρμες για προϊόντα εφεδρειών χΕΑΣ (MARI) και αΕΑΣ (PICASSO), στην αγορά ενέργειας εξισορρόπησης πραγματικού χρόνου, θεωρούμε απαραίτητο να προστεθούν περισσότερες λεπτομέρειες στο χρονοδιάγραμμα προγραμματισμένων ενεργειών που καταγράφονται στο Παράρτημα VII. Ειδικότερα, θεωρούμε ότι θα πρέπει ο προγραμματισμός να επιτρέπει την παροχή επαρκούς χρονικού διαστήματος τους συμμετέχοντες για ενημέρωση, προετοιμασία και εξοικείωση των συμμετεχόντων στην ελληνική αγορά ενέργειας, όπως έχουμε αναφέρει και στις σχετικές διαβουλεύσεις της Αρχής σας για τις εν λόγω πλατφόρμες, και όχι να περιορίζεται σε δοκιμές που αφορούν αποκλειστικά τους διαχειριστές (ενδ. δοκιμές διαλειτουργικότητας), δεδομένης και της χρονικής υστέρησης που διαπιστώνεται σε ορισμένα από τα χρονικά ορόσημα που αναφέρονται.

Στα διαστήματα αυτά θα πρέπει να προβλέπεται σαφώς καθορισμένο, αλλά και ρεαλιστικό χρονικό διάστημα δοκιμών και οι ενέργειες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των απαιτούμενων αλλαγών προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι στο παράρτημα δεν αναφέρεται το χρονικό διάστημα και ο προγραμματισμός της απαιτούμενης αναπροσαρμογής του προϊόντος mFRR, ενώ θεωρούμε σκόπιμο να προβλεφθεί και η μελέτη σχεδιασμού για την επιτακτικής ανάγκης δημιουργία διακριτής αγοράς εφεδρειών (όπως προτείνεται στο market reform plan), ώστε να δρομολογηθεί η συνολική τροποποίηση της διαδικασίας προγραμματισμού της αγοράς εξισορρόπησης (ΔΕΠ), η οποία είναι ασύμβατη με το ευρωπαϊκό πλαίσιο και την ευρωπαϊκή πρακτική. Θεωρούμε ότι η έλλειψη απόφασης για την

υλοποίηση της διακριτής αγοράς εφεδρειών, όπως επισημαίνει ο διαχειριστής στην αποδελτίωση των απόψεων της ΔΕΗ Α.Ε. στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης για το Προκαταρκτικό Σχέδιο του ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ της περιόδου 2024 – 2033 που προηγήθηκε δεν απομειώνει την αναγκαιότητα μελέτης του θέματος. Τα ζητήματα αυτά έχουν αναγνωριστεί τόσο από τους συμμετέχοντες όσο και από τον ΑΔΜΗΕ, επομένως η ταχύτερη διερεύνηση και υποβολή σχετικών προτάσεων από τον διαχειριστή προς τη Ρυθμιστική αρχή θεωρείται επιβεβλημένη, ώστε να επιλυθούν ζητήματα της αγοράς που εκκρεμούν επί μακρόν. Επομένως, θεωρούμε ότι στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθούν τα απαιτούμενα έργα μεταρρυθμίσεων στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία είναι και δεσμευτικά βάσει του ευρωπαϊκού πλαισίου και του σχεδίου μεταρρύθμισης της ελληνικής αγοράς, καθώς και οι αλλαγές, οι δεσμευτικές ενέργειες και ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης αυτών. Τα έργα αυτά πρόκειται να επιφέρουν σημαντικά οφέλη για όλους τους καταναλωτές, ενώ θα επηρεάσουν και τη συνολική λειτουργία των μονάδων παραγωγής.

Τέλος, βάσει της ευρωπαϊκής πολιτικής προς μία net zero οικονομία, θεωρούμε ότι απαιτούνται από τον διαχειριστή σημαντικές επενδύσεις και προγραμματισμός έργων σε επεκτάσεις του συστήματος μεταφοράς και σε ενίσχυση ενός συστήματος προσαρμοσμένου στις νέες προκλήσεις (energy balance/flexibility/adequacy), προσαρμογή της μεθοδολογίας και των διεργασιών σχεδιασμού των επενδύσεων με γνώμονα την αποτελεσματική και έγκαιρη ενεργειακή μετάβαση. Ενδεικτικά, υιοθετώντας μια πιο μακροχρόνια προσέγγιση και αξιοποιώντας κατάλληλα και εξειδικευμένα εργαλεία και μεθοδολογίες ποσοτικοποίησης κινδύνων και ωφελειών.

Περαιτέρω, προκειμένου να επιτευχθούν σε μέγιστο βαθμό η ένταξη της αυξημένης παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η πλήρης αξιοποίηση της αποθήκευσης ενέργειας στο σύστημα, η συμμετοχή της απόκρισης ζήτησης, οι στόχοι της ηλεκτροκίνησης, απαιτούνται η ανάπτυξη κατάλληλων διαδικασιών επιχειρησιακής λειτουργίας, για την ενσωμάτωση κάθε νέας ενεργειακής δραστηριότητας και υπηρεσίας και παράλληλα ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων για άμεση ροή της απαιτούμενης πληροφορίας με αυτοματοποιημένο τρόπο. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η Έκθεση Απόδοσης Λειτουργίας του ΕΣΜΗΕ μέσω δεικτών απόδοσης, KPIs, που ορίστηκε πρόσφατα με την Απόφαση ΡΑΕ 821/2022 (ΦΕΚ Β' 119/17.01.2023) για θωράκιση της εύρυθμης λειτουργίας του ΕΣΜΗΕ και της ανάπτυξης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση και συνεργασία.

Με εκτίμηση,

Ευαγγελία Γκότηζου
Διευθύντρια Ρυθμιστικών Θεμάτων

